

Μια «Αντιγόνη» χωρίς ισορροπία

Ο Αύγουστος προχωρεί, αλλά μου έμειναν ανείπωτες κάποιες θεατρικές κουβέντες. Αφορούν την τελευταία παραγωγή που παρουσιάστηκε στο Φεστιβάλ Αρχαίου Δράματος, την «Αντιγόνη» σε σκηνοθεσία Θέμη Μουμουλίδη. Το γεμάτο Κούριον (το στερεότυπο επίρρημα «ασφυκτικά» δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί γι' αυτό τον μαγικό χώρο) αποζητούσε μια παράσταση καλή, μια παράσταση που θα μας ξεσήκωνε όλους σε μια έκφραση απόλυτης αποδοχής. Κάποιοι κατάφεραν να μετουσιώσουν αυτή την προσμονή σε αίσθηση ικανοποίησης. Άλλοι δεν συγκώρεσαν την απογοήτευση.

Ο Σοφοκλής άφησε στην ανθρωπότητα μια υπόθεση ανοικτού αγώνα στον οποίο πρέπει να λάβουν μέρος ξανά και ξανά όλοι όσοι θα διαβάσουν, θα ανεβάσουν ή θα παρακολουθήσουν το έργο του. Κατά τη σύγκρουση των δύο θέσεων, των δύο δικαίων, των δύο πρωταγωνιστών ακούγονται επιχειρήματα και τίθενται ερωτήματα που παίρνουν διαστάσεις ηθικών δοκιμασιών για τον καθένα μας, που απαιτούν να τοποθετηθούμε απέναντι στα όσα εκπροσωπούν ο Κρέων και η Αντιγόνη. Κοιτάξτε πόσοι όχι απλά συμμερίζονται αλλά και εφαρμόζουν πρακτικά την πεποίθηση του Κρέοντα ότι οι «προδότες» της κυρίαρχης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ιδέας είναι άξιοι ατιμωτικής τιμωρίας και μετά τον θάνατό τους. Κοιτάξτε πόσοι (εδώ και τώρα, στις μέρες και στις γύρω περιοχές μας) αφήνουν άταφους τους ηττημένους αντιπάλους τους, πόσοι σέρνουν τα πτώματά τους σε μια ακόρεστη επιθυμία εκδίκησης, σε μια ακλόνητη πίστη στο δικό τους δίκαιο και στο άδικο των άλλων.

Το κείμενο του Σοφοκλή συγκλονίζει. Όμως, όταν λέμε μετά το τέλος μιας παράστασης «Απολαύσαμε το κείμενο», πολλές φορές υποβόσκει και ένα «τουλάχιστον». Για να απολαύσει κανείς και την παράσταση του σοφόκλειου έργου, πρέπει (κατ' εμένα πάντα) να τηρηθούν τα εξής: πρώτον, να είναι ισοδύναμοι αντίπαλοι οι δύο αγωνιστές, να κρατάνε και οι δύο τη διεκυστινίδα γερά και από την άποψη της αγωνιστικής ρητορικής, και από την άποψη της υποκριτικής δεινότη-

τας, και δεύτερον, να δοθεί ενδιαφέρουσα λύση στον Χορό, να αποφασιστεί από τον σκηνοθέτη, ποιοι είναι αυτοί οι άνθρωποι που, σαν κι εμάς, πρέπει να δουν και να κρίνουν, ποια συλλογική μορφή είναι άξια να ξετυλίξει τη σοφία των χορικών.

Στην παράσταση του Θέμη Μουμουλίδη τα δύο αυτά θέματα σμίγουν σε μία ουσιαστική επιλογή του σκηνοθέτη που προσδιόρισε όλο το σκηνικό δρώμενο. Ο Χορός είχε την όψη και τη συμπεριφορά μελών ενός διοικητικού συμβουλίου, που συνεδρίαζε υπό την προεδρία του Κρέοντα. Η γραμματέας μοίρασε τα φάιλς με τα υλικά, ο πρόεδρος ανακρίωνε την ατζέντα. Το σκηνικό και τα κοστούμια της Παναγιώτας Κοκκορού υπογράμμιζαν το σύγχρονο, το απρόσωπο, το επίσημο, το αντιατομικό. Αλλά η ισορροπία, κατ' την άποψή μου αναγκαία, για τη σωστή διεξαγωγή του αγώνα, ήδη δεν υπήρχε, ο Χορός ήταν πιστός συνεργάτης του Κρέοντα. Εξάλλου, οι επόμενες σκηνοθετικές κινήσεις έρχονταν σε σύγκρουση με την αρχική. Έτσι ο Φύλακας

του Σταύρου Ζαλμά αναγκαζόταν να είναι ταυτόχρονα λαϊκός τύπος και φορέας μαύρου κοστούμιού, και αντιλαμβάνεστε ότι δεν είναι το κοστούμι που ενόχλησε αλλά η ανυποστήρικτη ιδέα της «απόστασης και αναπαράστασης» που μια εμφανιζόταν (τα μικρόφωνα, η σόλο εκτέλεση του «τραγουδιού» «Ερως ανίκατε...») και μια έσβηνε στη σκηνοθεσία του Μουμουλίδη. Και ο ίδιος ο Κρέων του Νικήτα Τσακίρογλου ήταν εξ αρχής μικρός, εκ προοιμίου ηθικά μεμπτός, εκ πρώτης ήδη όψεως άδικος. Το δικό του δίκαιο που κατά τη διάρκεια του έργου μετατρέπεται στη δική του μανία και στη δική του καταστροφή, δεν υποστηρίχτηκε στην παράσταση, οπότε δεν υπήρξε και το τραγικό κρεσέντο. Την Ιωάννα Παππά την έχω θαυμάσει στη «Μιράντα» πρόσφατα και στο «Ζωή σαν όνειρο» παλαιότερα. Οι δύο μεγάλες της δημιουργίες έπειθαν για το μεγάλο της ταλέντο. Θεωρώ την Αντιγόνη της όχι τόσο αυτόφωτη, για μένα οι παλιόι ρόλοι φώτιζαν την Αντιγόνη της.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ